

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського
Кафедра психології, філософії та суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

 Сергій ГУБАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.22. ПСИХОЛОГІЯ ТРАВМИ

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність С4 Психологія
освітньо-професійна програма Психологія
форма(и) навчання денна та заочна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни
(науковий ступінь, вчене звання, посада)
Доктор психологічних наук, доцент

Олена ВЛАСЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних
наук
Протокол № 1 від 25.08.2025
Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-
наукового гуманітарного інституту
Протокол № 8 від 27.08.2025
Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

ЗМІСТ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну.
2. Опис навчальної дисципліни.
 - 2.1. Анотація навчальної дисципліни.
 - 2.2. Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни.
 - 2.3. Міждисциплінарні зв'язки:
 - 2.4. Формат проведення дисципліни.
3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни.
4. Програмні результати навчання.
5. Структура та обсяг навчальної дисципліни.
6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.
7. Політика дисципліни.
8. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів.
9. Перелік питань для перевірки знань з дисципліни
10. Рекомендовані джерела інформації.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

1.1. Назва навчальної дисципліни, код в освітній програмі	Психологія травми, ОК 2.22	
1.2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова, цикл професійної підготовки	
1.3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	4-й рік навчання, 7-й семестр	
1.4. Обсяг навчальної дисципліни за формами здобуття освіти	очна (денна)	заочна
Кількість кредитів	4	4
Загальна кількість годин, в тому числі:	120	120
• аудиторні години	40	12
лекції	14	4
<i>семінарські</i>	14	4
<i>практичні</i>	12	4
• самостійна робота	80	108
1.5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	7-й семестр – екзамен	
1.6. Інформація про консультації	<i>Згідно затвердженого графіка консультацій</i>	
1.7. Мова викладання	українська	
1.8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача(ів) (науковий ступінь, вчене звання)	Власенко Олена Олександрівна (доктор психологічних наук, доцент)	
1.9. Контактна інформація викладача	vlasenko.olena@tnu.edu.ua	

2. Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни. Програма навчальної дисципліни «Психологія травми» складено відповідно до ОП «Психологія». Дисципліна є обов'язковим компонентом професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Психологія». Вона спрямована на набуття теоретичних знань та формування практичних навичок надання психологічної допомоги людям які перебувають в травмуючій ситуації, а також надання психологічної допомоги клієнтам, які мають наслідки, пов'язані з травматичним інцидентом. Цей курс надає формування обізнаності про концептуальні засади, методологічні принципи, закономірності виникнення, перебігу та подолання наслідків психічної травми, а також ресурси стійкості (резильєнтності) особистості.

Програма навчальної дисципліни складається з двох модулів (Модуль 1. Поняття психологічної травми та посттравматичного стресового розладу, Модуль 2. Можливості та методи психологічної корекції при травматичних розладах), в які входять п'ять тем.

2.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета дисципліни «Психологія травми»: у формуванні в майбутніх фахівців системи теоретичних знань про психологічну травму, її механізми та наслідки, а також оволодіння практичними навичками надання допомоги особам, які пережили травматичні події.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- Вивчення особливостей основних психотравмуючих ситуацій (військові дії, насильство, природні катастрофи тощо).
- Аналіз психологічних особливостей гострого стресу та посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
- Ознайомлення з віковими особливостями прояву травми у дітей, підлітків та дорослих.
- Вивчення методів діагностики травматизації та оцінки психічного стану.
- Опанування сучасних методів психологічної корекції та реабілітації.
- Формування стресостійкості психолога в психотравмуючій ситуації.

2.2. Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити:

Психологія особистості, Психодіагностика

Постреквізити:

Основи психотерапії та психокорекції, Організаційна психологія, Психологія резильєнтності в кризових умовах.

Формат проведення дисципліни

Заняття проводяться в змішаному форматі (в аудиторії й онлайн), синхронно й асинхронно (зустріч в аудиторії чи Гугл-класі, або самостійне вивчення матеріалу та виконання завдань).

Під час навчання використовуються наступні форми та методи: проблемна лекція, технологія розвитку критичного мислення (трифазова модель виклик-осмислення-міркування), використання моделі антропоцентричної системи для демонстрації закономірностей еволюційного руху наукової психологічної думки, написання есе та дискусія за результатами обговорення проблемної ситуації (кейсів), дискусії за результатами обговорення доповідей.

Віртуальне навчальне середовище використовуватиметься у разі роботи в режимі онлайн – Google Classroom. У онлайн режимі лекції / семінарські заняття можуть бути проведені за допомогою Google Meet.

Поточна комунікація з викладачем здійснюється через корпоративну пошту.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати **СК 8.** психологічне дослідження.

Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК 12. Здатність до роботи з ідентичністю та посиленням адаптаційних ресурсів для продуктивної реінтеграції особистості.

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації раннього втручання).

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР 19. Ефективно використовувати ресурсні та інтегративні стратегії для посилення особистісного резилієнсу в умовах процесу реінтеграції.

Шифр ПРН	Програмні результати навчання	Методи навчання	Засоби діагностики/методи оцінювання
<i>ПРН1</i>	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	Пояснення Дискусія	Участь у дискурсах, захист презентацій, есе
<i>ПРН2</i>	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	Пояснення Дискусія	Участь у дискурсах, захист презентацій, есе
<i>ПРН6</i>	Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	Методи проблемно-орієнтованого навчання Трифазна модель розвитку критичного мислення	Кейси, Проблемні завдання
<i>ПРН9</i>	Пропонувати власні	Методи проблемно-	Кейси,

	способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації раннього втручання).	орієнтованого навчання Трифазна модель розвитку критичного мислення	Проблемні завдання
<i>ПРН11</i>	Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	Методи проблемно-орієнтованого навчання Трифазна модель розвитку критичного мислення	Кейси, Проблемні завдання
<i>ПРН18</i>	Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	Пояснення Дискусія	Кейси, Дискурс
<i>ПРН19</i>	Ефективно використовувати ресурсні та інтегративні стратегії для посилення особистісного резилієнсу в умовах процесу реінтеграції.	Пояснення Трифазна модель розвитку критичного мислення	Підготовка есе, вирішення кейсів

5. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	ус бо го	у тому числі					у тому числі				
		Л	П	С	Л	С	Л	П	С	Л	СР
	р		б	Р		р		б			
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13
Модуль 1. Поняття психологічної травми та посттравматичного стресового розладу											
Тема 1. Травмуюча ситуація та її психологічні наслідки.	22	2	2	2			16	0,5	0,5	0,5	20,5
Тема 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).	26	4	4	2			16	1	1	1	23
Модуль 2. Можливості та методи психологічної корекції при травматичних розладах											
Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних соціальних ситуаціях	22	2	2	2			16	1	1	1	19
Тема 4. Методи психокорекційної роботи з потерпілими від травмуючих ситуацій.	28	4	4	4			16	1	1	1	25
Тема 5. Етапи психотравматерапії.	22	2	2	2			16	0,5	0,5	0,5	20,5
<i>РАЗОМ годин</i>	120	14	14	12	-	80	4	4	4	-	108
<i>кредитів</i>	4										
<i>Підсумковий (семестровий) контроль</i>	екзамен										

5.1. Тематика семінарських занять

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин за формами здобуття освіти	
		Очна (денна)	заочна
1	Тема 1. Травмуюча ситуація та її психологічні наслідки	2	0,5

2	Тема 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).	2	1
3	Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних соціальних ситуаціях	2	1
4	Тема 4. Методи психокорекційної роботи з потерпілими від травмуючих ситуацій.	4	1
5	Тема 5. Етапи психотравматерапії.	2	0,5
	УСЬОГО	12	4

5.2. Тематика практичних занять

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин за формами здобуття освіти	
		Очна (денна)	заочна
1	Тема 1. Травмуюча ситуація та її психологічні наслідки	2	0,5
2	Тема 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).	4	1
3	Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних соціальних ситуаціях	2	1
4	Тема 4. Методи психокорекційної роботи з потерпілими від травмуючих ситуацій.	4	1
5	Тема 5. Техніки стабілізації.	2	0,5
	УСЬОГО	14	4

5.3. Тематика самостійної роботи здобувачів

п/н	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин за формами здобуття освіти	
			очна (денна)	заочна
1	Тема 1. Травмуюча ситуація та її психологічні наслідки	Складання термінологічного словника. Аналіз літератури.	16	20,5
2	Тема 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).	Аналіз літератури. Опрацювання опорно-логічної схеми діагностичного інструментарію виявлення ступеня травматизації особ	16	23

3	Тема 3. Особливості травматичного досвіду в різних соціальних ситуаціях	Аналіз літератури. Аналіз рекомендації щодо відновлення травмованої особи.	16	19
4	Тема 4. Методи психокорекційної роботи з потерпілими від травмуючих ситуацій.	Аналіз психотерапевтичних підходів у роботі із травмою.	16	25
5	Тема 5. Техніки стабілізації.	Аналіз першоджерел. Аналіз технік.	16	20,5
	Всього		80	110

6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

Засоби навчання:

У разі роботи в режимі онлайн використовується віртуальне навчальне середовище – Google Classroom. У онлайн режимі лекції / семінарські заняття можуть бути проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet. У режимі дистанційного навчання вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування тощо.

Також використовується корпоративна пошта, що забезпечує можливість листування з викладачем.

В офлайн режимі для проведення занять використовуються матеріально-технічні ресурси: аудиторії, оснащені мультимедійним обладнанням, що відповідають санітарно-гігієнічним нормам, створюють фізичний простір, необхідний для досягнення, передбачених ОП, програмних результатів навчання. Придбані меблі відповідають ергономічним вимогам, а їх кількість достатня для розміщення ліцензованого обсягу здобувачів.

Ауд.207 – Спеціалізована аудиторія «Музей Родовід», стільці з пюпітром (а також аудиторії 219, 224)

Телевізор KIVI 65 Smart TV модель 65U730QB з кріпленням настінним CHARMOUNT (2024)

Приміщення забезпечені Інтернетом (wi-fi). Wi-Fi адаптер TR Link TL-WIN722N Wireless N Adapter 150 Mbps USB 2/0

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення:

- 1) Силабус дисципліни
- 2) Робоча програма
- 3) Методичні рекомендації для підготовки до семінарських, практичних занять та самостійної роботи
- 4) Перелік основної й додаткової літератури вказано в робочій програмі,

7. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	Підтримуємо нульову толерантність до жодних форм порушення академічної доброчесності. Очікується, що всі завдання та доповіді до семінарських занять здобувачів будуть самостійними, їх власними оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем. Користування мобільними пристроями під час заняття неприпустиме (за виключенням випадків, коли це пов'язане з виконанням завдання викладача)
Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань з дисципліни	Інструмент ШІ має обмежене застосування у навчальному процесі. Його застосування доцільне: 1) з метою первинного ознайомлення зі змістом теми для самостійного опрацювання для складання плану роботи (з подальшим порівнянням з науковими текстами); 2) у випадку аналізу розгляду поняття в різних контекстах – при складанні словника психологічних термінів; 3) при розгляді дискусійних питань психологічної науки – для формулювання питань для обговорення під час семінарського заняття
Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Користувачі мають можливість вільно читати, завантажувати, копіювати контент з навчальною та науковою метою, а також розповсюджувати його з обов'язковим посиланням на використані джерела
Політика дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Під час занять здобувачі діють із позицій академічної доброчесності, професійної етики та деонтології, дотримуються правил внутрішнього розпорядку Університету. Ведуть себе толерантно, доброзичливо та виважено у

	спілкуванні між собою та викладачами, а також реагують належним чином, якщо стають свідками дій порушення професійної етики з боку інших здобувачів чи викладачів. У випадку епідеміологічного режиму виконують всі настанови протиепідеміологічних дій: носять маски, дотримуються соціальної дистанції, використовують антисептики тощо.
Політика щодо відвідування	Здобувачі повинні відвідувати усі лекції, семінари, практичні заняття та інформувати викладача про неможливість відвідання заняття. Недопустимими є пропуски та запізнення на заняття з неповажних причин.
Політика дедлайну	Завдання має бути виконане у встановлені строки, якщо необхідно, то розміщене у письмовому вигляді у відповідній вкладці в Гугл-класі. Для отримання максимальних балів до заліку обов'язковим є усний захист доповідей, есе на семінарських заняттях. У разі відсутності на семінарському занятті, доповідь, презентація прикріплюються у Гугл-клас не пізніше ніж через тиждень після того як відбувся семінар з відповідної теми (у випадку недотримання термінів оцінка знижується на 1 бал). Аналогічним є дедлайн щодо виконання тестових завдань.
Політика визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Визнаються результати навчання здобувача, здобуті в інший період, в іншому ЗВО або під час академічної мобільності відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та Положення про академічну мобільність
Політика визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Визнання результатів відбувається відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті в Університеті. Крім того, відбувається зарахування теми 5: «Техніки стабілізації» у разі проходження та отримання відповідного сертифікату курсу «Базова психологічна допомога в умовах війни» за посиланням :https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+BPA101+2022_T2/home (Prometheus).
Порядок відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання пропущених занять з поважної причини у вигляді захисту доповідей, есе,

	презентацій проводиться на останньому семінарському занятті зі змістового модулю або останньому занятті в семестрі. Відпрацювання пропущених занять без поважної причини відбувається шляхом письмового виконання завдань, передбачених темою заняття. Такі завдання не зараховуються як такі, що були захищені!
Політика оцінювання	Політика щодо оцінювання здобувачів освіти відповідає положенням, розробленими ТНУ та базується на формульованому оцінюванні, яке передусім підсумковому оцінюванню. Оцінювання має бути позитивним за принципом, фокусуючись на досягненнях, а не на невдачах. Усі види оцінювання ґрунтуються на чітко встановлених критеріях та показниках, що диференційовані за різними типами завдань
Політика щодо оскарження результатів оцінювання	<i>Перескладання підсумкової оцінки</i> з метою її підвищення не допускається, окрім ситуацій передбачених нормативними документами Університету, або неявки на підсумковий контроль з поважної причини. Оскарження результатів оцінювання відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю з екзамену чи заліку
Політика про можливість навчання осіб із особливими освітніми потребами	Реалізується шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування створення адаптованої матеріально-технічної бази (пандуси) та надання комплексної підтримки (психологічної, соціальної)

8. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача

8.1. Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських та практичних заняттях у формі представлення та обговорення доповідей, вирішення кейсів, а також виконання письмових завдань. Поточний контроль проводиться в усній і письмовій формі. Поточний

контроль також здійснюється через моніторинг виконання студентами завдань аудиторної і самостійної роботи. Результати такого моніторингу відображаються у Google Classroom, що дозволяє систематично відстежувати рівень активності студентів в освоєнні дисципліни.

Підсумковий контроль передбачає складання екзамену студентами, які накопичили мінімальну кількість балів. Питання для підготовки наведено у Додатку. Здобувач допускається до складання екзамену з дисципліни коли повністю виконав всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни. У разі, коли протягом навчального семестру до початку підсумкового (семестрового) контролю, визначеного навчальним планом, здобувач набрав менше балів, ніж зазначено у програмі навчальної дисципліни (менше 36 балів), відбувається недопуск здобувача до складання підсумкового (семестрового) контролю.

Підсумкова оцінка визначається як сума балів за результатами оцінювання контрольних заходів, визначених програмою/силабусом (максимально 60 балів) та балів, одержаних за результатами складання екзамену (максимально 40 балів).

Екзамен проводиться у письмовій формі за білетами, затвердженими кафедрою. Екзаменаційний білет складається з 2 теоретичних питань та 1 практичного завдання.

За екзамен максимально можна отримати 40 балів. За кожне теоретичне питання студент отримує 10 балів, а за практичне завдання 20 балів.

Оцінка теоретичних питань орієнтовно відбувається наступним чином:

– *Десять балів* - розгорнута аргументована відповідь, що глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання

– *Від сіми до дев'яти балів* – в основному розкрито зміст теоретичного питання, однак допускаються певні неточності.

– *Від чотирьох до шости балів* - при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються певні неточності або наводяться хибні твердження.

– *Від нуля до трьох балів* – не розкрито зміст теоретичного питання, при цьому допускаються суттєві неточності та помилки.

Розв'язання комплексної задачі орієнтовно оцінюється наступним чином:

– *Двадцять балів* - розгорнута аргументована відповідь на завдання, в разі необхідності проілюстрована схемою, графіком, малюнком, формулою тощо.

– *Від п'ятнадцяти до дев'ятнадцяти балів* – повна відповідь на завдання, але без достатньо повних аргументацій, ілюстрацій та додаткових коментарів.

– *Від дев'яти до чотирнадцяти балів* – дана відповідь на завдання, однак допускаються певні неточності.

– *Від п'яти до восьми балів* - студент отримує при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються неточності, наводяться хибні твердження, відсутня аргументація.

– *Від нуля до чотирьох балів* – неправильна відповідь, яка показує відсутність у студента основ знань з психології та заслуговує на незадовільну

оцінку.

У разі незгоди з результатами оцінювання контрольних заходів та екзамену, здобувач має право оскаржити результат у порядку визначеному Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю ТНУ імені В.І.Вернадського.

8.2. Методи контролю та оцінювання

усне опитування

перевірка письмових робіт

захист доповідей до семінару, презентацій, есе

метод програмованого контролю: тестовий контроль

8.3. Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих форм здобуття освіти та видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання захисту доповідей, есе, рефератів на семінарському занятті:

2 бали – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання.

1 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, може не вистачати аргументації в поясненнях. Допускаються несуттєві неточності.

0 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом. Має суттєві помилки у відповіді.

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 5

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях:

3 бали – здобувач демонструє глибокі та всебічні знання теми, вільно оперує термінологією; безпомилково демонструє техніки психологічної допомоги, розбір складного кейсу, пропонує адекватний план реабілітації; бере активну участь у дискусіях, аргументовано відстоює свою думку, дотримується етичних стандартів.

2 бали - здобувач добре володіє навчальним матеріалом, але допускає незначні неточності у формулюваннях; загалом правильно виконує практичні вправи, але потребує підказок викладача при застосуванні складних методик; самостійно аналізує типові ситуації, проте виникають труднощі при розборі нестандартних кейсів; працює на заняттях, ставить доречні запитання, але не завжди проявляє ініціативу в дискусії.

1 бал - здобувач демонструє знання, що мають фрагментарний характер; орієнтується в основних поняттях, але не може пояснити зв'язки між ними; виконує лише найпростіші завдання за зразком, допускає суттєві помилки в техніках психологічної підтримки; опис кейсів поверхневий; низька

активність в дискусії, відповідає переважно на прямі запитання викладача, пасивно поводить під час групової роботи.

Для здобувачів заочної форми завчання при розрахунку використовується коефіцієнт 3,3

Критерії оцінювання доповнення / участі в дискусіях:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Для здобувачів заочної форми завчання при розрахунку використовується коефіцієнт 5

Критерії оцінювання презентації, доповідей, есе, рефератів

Презентація, доповідь, есе, реферат – це наочне представлення результатів самостійної роботи здобувача з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо. Мета презентації – набуття здобувачем навичок з аналізу інформації та наочного представлення результатів дослідження. Критерії оцінювання наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання презентації, доповіді, есе, реферату

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
2 бали	Всі частини пов'язані з метою і предметом дослідження та містять важливі твердження за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Матеріал має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Дослідження надає інформацію в логічній послідовності і завершується викладенням важливих моментів дослідження
1 бал	Матеріал містить важливі твердження за темою дослідження, але містить не відповідну темі інформацію	Деякі висновки є недостатньо обґрунтованими	Дослідження має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією	Дослідження має певну непослідовність викладу теми дослідження
0 бал	Матеріал має опосередковане відношення до теми дослідження	Висновки є нелогічними або недостатньо обґрунтованими	У ключових положеннях відчувається нестача інформації, що необхідна для поточення висновків	Дослідження має непослідовність у викладі теми

Для здобувачів заочної форми навчання при розрахунку використовується коефіцієнт 5

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів *підсумкового (семестрового) контролю*, є такі:

- виконання всіх *видів навчальної роботи*, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер *знань* навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- *характер відповідей* на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння *застосовувати* теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати *достовірність* одержаних результатів

8.4. Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми здобуття освіти та форми підсумкового (семестрового) контролю.

Розподіл балів за темами занять та екзамену

Поточне оцінювання та самостійна робота					Всього балів	
Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2			За підс. зм. модулів / тем занять та СР	На екзамен відводиться
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5		
7	10	7	14	22		40
17 балів		43 балів				
Порогові бали					0-60	0-40
Загальна рейтингова оцінка					100	

Розподіл балів за видами діяльності (денна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Підготовка доповідей, есе, рефератів,	2	6	12	Екзамен
Захист доповідей, есе, рефератів на семінарському	2	6	12	

занятті, участь у дискусіях, опитування				
Тестування	15	1	15	
Робота на практичних заняттях	3	7	21	
Екзамен	40	1	40	
Разом			100	
Розрахунок балу: $12+12+15+21+40 = 100$				

Розподіл балів за видами діяльності (заочна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Підготовка доповідей, есе, рефератів	10	1	10	Екзамен
Захист доповідей, есе, рефератів, участь у дискусіях, опитування	10	1	10	
Тестування	20	1	20	
Робота на практичних заняттях	10	2	20	
Екзамен	40	1	40	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік : $10+10+20+20+40 = 100$				

8.5. Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
		для екзамену

A	90 - 100 балів	«відмінно»/ «excellent»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/ «good»	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів	«задовільно»/ «satisfactorily»	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 - 68 балів		Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

9.Перелік питань для перевірки знань з дисципліни «Психологія травми»

1. Психологія травмуючої ситуації як навчальна дисципліна.
2. Предмет, завдання та принципи психології травмуючої ситуації.
3. Історія розвитку психології травмуючої ситуації в Україні та за кордоном.
4. Прикладне значення психології травмуючої ситуації та її місце і системі наук.
5. Професійні компетентності кризового психолога.
6. Поняття травмуючої ситуації. Її ознаки та різновиди.
7. Історія вивчення психологічних реакцій на травмуючу ситуацію.
8. Сприйняття травмуючої ситуації людиною.
9. Види та рівні реакцій на травмуючу ситуацію.
10. Динаміка психологічних реакцій при катастрофах.

11. Психологічні аспекти горя.
12. Психологія переживання.
13. Психологія травмуючих ситуацій в соціальному конфлікті.
14. Психологія травмуючих ситуацій в етнічному конфлікті.
15. Фрустрація в травмуючій ситуації.
16. Зміна в житті як травмуюча ситуація.
17. Підсвідома регуляція поведінки в травмуючій ситуації.
18. Психоаналітичний та психодинамічний підхід в поясненні причин і наслідків впливу травмуючих ситуацій на особистість.
19. Інформаційно-когнітивні концепції поведінки у травмуючій ситуації.
20. Стійкість і толерантність людини до травмуючих ситуацій.
21. Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад.
22. Нозологічні одиниці МКХ-10, пов'язані із травматичним стресом.
23. Епідеміологія ПТСР та його діагностичні критерії.
24. Теоретичні моделі ПТСР.
25. Особливості посттравматичного стресу у дітей.
26. Психодіагностика розладів, пов'язаних із травматичним стресом.
27. Особливості психічних процесів і станів при ПТСР.
28. Індивідуальні особливості переживання ПТСР.
29. ПТСР і внутрішні конфлікти.
30. Робота механізмів психологічного захисту (дисоціація).
31. Аутодеструктивна поведінка і ПТСР.
32. Консультування осіб, схильних до суїциду.
33. Психологічні проблеми психолога при роботі з потерпілими від екстремальних ситуацій.
34. Вторинний ПТСР психолога та його профілактика.
35. Психологічна підготовка до реального бою.
36. Психологічні особливості комбатантів.
37. Психологічні аспекти тероризму.
38. Психологічні наслідки втягнення у деструктивний культ (секту).
39. Стрес радіаційної загрози, його психологічні причини і наслідки.
40. Поняття неперервної прихованої атомної паніки.
41. Різновиди та психологічні наслідки насильства.
42. Суїцидальна поведінка, як форма кризисного реагування.
43. Депресії, як наслідок травматичного інциденту.
44. Фізіологічний та патологічний афект як наслідок дії травмуючої ситуації.
45. Консультування дітей, що постраждали від насильства.
46. Консультування жертв сексуального насильства.
47. Консультування жертв сімейного насильства.
48. Особливості діяльності психолога у вогнищі екстремальної ситуації, основні правила та принципи.
49. Психологічна допомога у кризових психологічних станах.
50. Дебрифінг як метод роботи з потерпілими від екстремальної ситуації.

51. Методи зняття психологічного напруження, робота з емоційними переживаннями потерпілих.
52. Загальні особливості психокорекційної роботи з психологічною травмою.
53. Особливості групової психокорекції в роботі з психологічною травмою.
54. Когнітивно-біхевіоральний підхід до психологічної травми.
55. Психодинамічний підхід в роботі з психологічною травмою.
56. Тілесно-орієнтовані вправи у роботі з психологічною травмою.
57. Методи Арт-терапії у роботі з травмою.
58. Системна сімейна психотерапія в роботі з травматичними переживаннями.
59. Кататимно-імагінативна психотерапія в роботі з психологічною травмою.
60. Нейролінгвістичне програмування в роботі з психологічною травмою.
61. Робота з травматичними екзистенціальними переживаннями.
62. Методи саморегуляції психологічного стану особистості, їх різновиди та особливості застосування.
63. Застосування груп казкотерапії у травмуючих ситуаціях.
64. Позитивна психотерапія як засіб допомоги клієнтам з психологічною травмою.
65. Психологічна допомога учасникам бойових дій.
66. Психологічна інтервенція як метод психологічної допомоги у травмуючій ситуації.
67. Особливості «допсихологічної» допомоги в психотравмуючій ситуації.
68. Психологічний супровід як форма надання невідкладної психологічної допомоги
69. Методика психологічного деф'юзингу.
70. Методика десенсибілізації та переробки психічної травми за допомогою рухів очей (ДПРО)
71. Методика психодрами у роботі із наслідками травмуючої ситуації.
72. Особистісно-орієнтована терапія у роботі із наслідками травмуючої ситуації.
73. Трансперсональний підхід до кризових станів та переживань особистості.
74. Діяльнісний підхід до подолання психологічної кризи.
75. Техніки аутогенного тренування при роботі із травмою.
76. Дихальні техніки при роботі із травмою.
77. Ресурсність особистості та її психологічні детермінанти.
78. Творчість як чинник подолання наслідків травмуючої ситуації.
79. Часовий вимір існування як чинник та ресурс кризових переживань особистості.
80. Кататимно-імагінативна психотерапія в роботі з особами, що переживають психологічну кризу.
81. Гештальт-терапія в роботі з особами, що потерпіли від травмуючих ситуацій.

- 82.Символ драма у роботі із наслідками травмуючої ситуації.
- 83.Метафоричні асоціативні карти у роботі із особами, що потерпіли від травмуючих ситуацій.
- 84.структуроване клінічне діагностичне інтерв'ю СКІД (SCID - Structured Clinical Interview for DSM).
- 85.клінічна діагностична шкала (CAPS - Clinical-administered PTSD Scale).
- 86.шкала оцінки тяжкості впливу травматичної події (Impact of Event Scale-Revised, IOES-R).
- 87.Миссисипская шкала для оцінки посттравматичних реакцій; опитувальник Бека для оцінки депресії.
- 88.опитувальник для оцінки вираженості психопатологічної симптоматики SCL-90-R (шкала Дерогатіса).
- 89.Шкала ПТСР з ММРІ.
- 90.Шкала оцінки тяжкості бойового досвіду Т. Кі-на.

10.Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Блінов О. А. Психологія бойової психічної травми : монографія К. : Талком, 2016. 246 с
2. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знуцань у сім'ї до політичного терору / переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. 416 с.
3. Горностай П. Психологія колективних травм: монографія ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 336 с.
4. Грандт В. В. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 107 с.
5. Михайлов Б.В., Чугунов В.В., Курило В.О., Саржевський С.Н. Посттравматичні стресові розлади : Навчальний посібник / Під заг. ред. проф. Б. В. Михайлова. – Вид. 2-е, перероблене та доповнене. – Х. : ХМАПО, 2014. – 223 с.
6. Оверченко А. І. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посібн.; Нац. акад. внутр. справ К.: НАВС, 2013, 179 с.
7. Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях : практикум / упорядники Т.Р. Браніцька, Л.О. Матохнюк, О.М. Шпортун. Вінниця, 2022. 131 с
8. Розов В.І. Адаптивні антистресові технології: навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 278 с.
9. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 160 с.

Додаткова література:

1. Власенко О.О. Психологічний вплив суспільства на адаптацію особистості при втраті. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 36 (75) № 1. 2025. С. 73-78.
2. Власенко О.О., Макаров О.М. Стрес-асоційовані розлади у військовослужбовців з пораненнями: психосоматичні прояви. *Науковий журнал «Габітус»*, 2025, 72, Т.1. С.56-60.
3. Психологічна допомога особистості у воєнний період : матеріали VIII Всеукр. психологічних читань «Удосконалення професійної майстерності майбутніх психологів», м. Умань, 27 березня 2025 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т соц. та психологічної освіти та [ін.] ; [редкол.: С. Ю. Діхтяренко, Л. А. Данилевич, А. В. Шульдик, О. О. Андрусик]. Умань.168 с.
4. Титаренко, Т. М. (2023). Воєнна повсякденність: як розширити вікно можливостей для самовідновлення: Наукова доповідь на методологічному семінарі «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час», 16 листопада, 2023 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 5(2), 1-5. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5224>
5. Цицей Р. М. Психічна травма як наслідок пережитої людиною надзвичайної ситуації [Електронний ресурс] // Проблеми екстремальної та кризової психології. 2013. Вип. 13. С. 258-265. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Рекр_2013_13_32

Електронні джерела:

1. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Ткаченко В.В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. – 234 с. Режим доступу: <http://surl.li/auxko>
2. Гоцуляк Н. Є. Психологічна травма: аналіз та шляхи її подолання [Електронний ресурс] // Збір. наук. праць Національної академії Державної прикордонної служби України. 2015. № 1. С. 378-390. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnprv_ppn_2015_1_31 (Серія: Педагогічні та психологічні науки).
3. Михайлов Б.В., Чугунов В.В., Курило В.О., Саржевський С.Н. Посттравматичні стресові розлади : Навчальний посібник / Під заг. ред. проф. Б. В. Михайлова. – Вид. 2-е, перероблене та доповнене. – Х. : ХМАПО, 2014. – 223 с. Режим доступу: <http://surl.li/kidry>
4. Навчальні матеріали. Режим доступу: <https://health.ucu.edu.ua/news/samodopomoga-pry-oznakah-posttravmatychnogo-stresovogo-rozladu/>
5. Навчальні матеріали. Режим доступу: <https://rm.coe.int/ptsd-ukr/1680a0a10b>

6. Навчальні матеріали. Режим доступу:
<https://www.darnitsa.ua/ptsr/terapiya-oduzhannya-ta-aktivnosti-pri-ptsr-krashchi-metodiki>
7. Шевченко Н.Ф. Психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях [Електронний ресурс]: навч. посібник [для студ. ф-ту соц. педагогіки та психології освітньо-кваліф. рівнів, "Спеціаліст", "Магістр" проф. спрям. "Психологія"]. 2012 р. – Режим доступу:
<http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2012/04/0024967.doc>
8. Що таке посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)? Електронний навчальний посібник. Режим доступу:
<https://drive.google.com/file/d/1mmU6Ne8JyLX5vUFI1V2d1CZT93jfDKaj/view>